

Stichting Vrienden van Leeuwenbergh

Jaarverslag 2009

mei 2010

Met Muziekcentrum Vredenburg als vaste huurder van Leeuwenbergh behoefde het bestuur van de Stichting Vrienden van Leeuwenbergh zich niet met de dagelijkse exploitatie bezig te houden. Wij konden ons concentreren op het beleid op langere termijn en het organiseren van drie eigen bijeenkomsten.

Afscheid van de beeldengroep

Als eerste van deze drie evenementen moet het afscheid van de beeldengroep worden genoemd, op maandag 9 maart 2009 in de passietijd voor Pasen. De beeldengroep van Wilhelm Gross, voostellende Christus biddend in Gethsemane tussen twee slapende discipelen, heeft sinds de Tweede Wereldoorlog het toenmalige kerkgebouw Leeuwenbergh gesierd. Daar had zij op verzoek van de Duitse, halfjoodse kunstenaar, een veilig onderkomen gevonden na een expositie elders in Utrecht in 1939. Terugkeer naar Duitsland zou destijds de vernietiging van het kunstwerk hebben betekend, aangezien het door Hitler en zijn aanhang als 'entartete Kunst' werd beschouwd. Na de oorlog is de beeldengroep tegen taxatiewaarde door de Leeuwenbergh-gemeente aangekocht en vervolgens bij de overdracht van het gebouw aan de nieuwe Stichting in december 2004 met de hele inboedel mede overgedragen. Tijdens de verbouwing van 2007 zijn de beelden samen met het orgel ingepakt en daarna weer geplaatst in de oostelijke beuk van de zaal.

Inmiddels was gebleken dat de nabestaanden van de kunstenaar en tevens predikant Wilhelm Gross en enige gemeenteleden van de Reformierte Kirche in Oost-Berlijn waarvan hij voorganger was geweest, deze beeldengroep graag terug wilden zien in Duitsland. Op een tentoonstelling in de Nikolaikirche in Oranienburg bij Berlijn, dichtbij de plek waar Gross zijn atelier had gehad, wilden zij een overzicht van zijn werken tonen waarbij onze beeldengroep een prominente plaats zou krijgen. Na lange onderhandelingen zijn wij het eens geworden over een langdurig bruikleen voor in principe vijf jaar maar zo nodig verlengbaar, waarin de Duitsers het geld zouden kunnen inzamelen om deze beeldengroep van ons te kopen. Toen dit eenmaal was besloten, was de uitwerking snel geregeld: op maandag 9 maart kwamen vier mannen uit Duitsland, onder wie prof. Uwe Karsten Gross, de jongste zoon van Wilhelm, inmiddels zelf tegen de tachtig, en Dieter Wendland, mede-auteur van het boek *Wilhelm Gross Bildhauer und Prediger 1883-1974* (Berlijn 2004), met een kleine vrachtauto naar Utrecht. Voordat ze de beelden de volgende morgen vroeg konden inladen voor de terugreis, woonden zij eerst de afscheidsplechtigheid bij die in Leeuwenbergh werd gehouden waarbij het thema werd gevormd door de samenhang tussen de lijdenstijd en de beeldengroep.

Enkele passie-koralen uit het Orgelbüchlein van Johann Sebastian Bach alsmede een deel van diens Matthaeus-Passion werden ten gehore gebracht door Erik Janse tenor

(Evangelist), Evert Jan Nagtegaal bas (Christus), Arjan Noordhoek bas (Judas) en Paul van der Woude, orgel. Arjan Noordhoek hield een meditatie, Marietje van Winter belichtte de geschiedenis van de beeldengroep in Leeuwenbergh, en Uwe Karsten Gross en Dieter Wendland vertelden over het leven van de kunstenaar en de plaats van deze beeldengroep binnen het geheel van diens oeuvre.

Het transport verliep de volgende dag voorspoedig en reeds de daarop volgende zondag werd de tentoonstelling in de Nikolaikirche in Oranienburg geopend in aanwezigheid van Marietje van Winter namens het bestuur van onze Stichting. De beelden hadden er een mooie plaats gekregen en konden nu worden vergeleken met ander werk van deze kunstenaar.

Vriendenconcert

Het tweede evenement dat de Stichting organiseerde, was het Vriendenconcert op zaterdag 17 oktober 2009. Hierbij stonden liefdesliederen centraal: de Liebesliedwalzer opus 52 van Johannes Brahms en de Spanische Liebeslieder opus 138 van Robert Schumann, die werden uitgevoerd door het Leeuwenbergh Vocaal Kwartet van Esther Burgstra sopraan, Ingrid van Ree alt, Hans van Dijk tenor en Evert Jan Nagtegaal bariton, met pianobegeleiding van Jacqueline van der Zee en Reinder Mulder. Verder speelde de organiste Eveline M.Jansen Praeludium en Fuge opus 37 c-moll van Felix Mendelssohn Bartholdy, op het Flentrop-orgel van Leeuwenbergh. Hoewel dit na de verbouwing nog niet was schoongemaakt, wist de organiste er toch een rijkdom van klanken aan te ontlokken. Medewerking werd verder verleend door de hoornblazer Harry Hoegee, meester op de natuurhoorn, die met pianobegeleiding Romance opus 36 van Camille Saint-Saëns en Nocturne opus 7 van Franz Strauss ten gehore bracht.

Kerstnacht

Ter afsluiting van het jaar organiseerde de Stichting wederom de inmiddels traditionele Kerstnacht in Leeuwenbergh, op 24 december 2009 om 22.00 uur. Er was van tevoren gewaarschuwd dat er maar 300 bezoekers aanwezig mochten zijn, want in 2008 hadden we belangstellenden op bevel van de brandweer moeten terugsturen. Ditmaal stroomde het gebouw dan ook vanaf 21.00 uur vol, en ondanks of liever mede dankzij de slechte weersvoorspellingen waren er 300 bezoekers en niet meer. Het was dus gezellig druk, met de sfeer die bij deze viering paste, waarbij koorzang, bijbellezing, samenzang, meditatie, pianospel en solozang elkaar afwisselden. Arjan Noordhoek hield de meditatie, solisten waren Julia Bronkhorst sopraan, Bettina von Ehrenthal sopraan, Olga Werner alt en Evert Jan Nagtegaal bariton, met Reinder Mulder aan de piano en Eveline M.Jansen aan het orgel. Er werkten twee koren mee: het Leeuwenbergh Vocaal Ensemble onder leiding van Evert Jan Nagtegaal, en het Klein Opera Koor Wilhelminapark onder leiding van Roel Vogel, die elkaar af en toe ook toezongen tussen de achterste rijen van de zaal en het podium. Na afloop werd er onder het genot van Glühwein in het souterrain nog lang nagepraat.

Het Flentrop orgel

Hoewel dit monumentale orgel uit 1954 tijdens de verbouwing goed was ingepakt, was het toch niet helemaal ongeschonden uit het neerdwarrelend stof te voorschijn gekomen. Voor een grote onderhoudsbeurt werd advies gevraagd aan de landelijke orgelkenner Peter van Dijk, die met enige vertraging een rapport opstelde dat als leidraad bij het aanvragen van offertes en van subsidies zou kunnen dienen. Hij ried ook aan, de status van rijksmonument voor dit orgel aan te vragen, aangezien het een van de weinige voorbeelden was van een sleepladenorgel van kort na de oorlog waaraan niet was geknoeid. In 2010 zal dit hoofdstuk worden vervolgd.

Het gebouw

Regelmatig wordt bevestigd dat de akoestiek en de zichtlijnen van onze concertzaal uitstekend zijn. De accommodatie van Leeuwenbergh vindt men attractief en de beperkingen met betrekking tot parkeren in de directe omgeving lijken weinig effect te hebben op het aantal bezoekers. Kennelijk komen de meeste bezoekers te voet of per fiets uit de directe omgeving.

Door de huurder zijn twee vaandels opgehangen om de herkenbaarheid van het gebouw te vergroten. Voor de deur heeft de gemeente een parkeerplaats gebouwd voor het tijdelijk parkeren van een vrachtwagen.

Voor langdurig onderhoud wordt een MJOP (meerjaren onderhoudsplan) voorbereid. Dit zal worden gebaseerd op het lange termijn plan voor het casco dat de SIL (Stichting Instandhouding Leeuwenbergh) door Van Hoogevest Architecten laat maken.

De Stichting is tevreden over het onderhoud door de huurder. Regelmatig is er contact over problemen die onder de verantwoordelijkheid van de stichting als verhuurder vallen. Voor de verstopping van de toiletten in het souterrain is een oplossing gekomen. De incidentele haperingen van het hefplatform zijn nog niet opgelost.

Voor het dagelijkse onderhoud dat niet door de huurder wordt gedaan, wordt gebruik gemaakt van Jurriëns Bouwservice in Zeist, een zusterbedrijf van de aannemer die de verbouwing uitvoerde.

De muur aan de tuinkant in het souterrain blijft vochtig waardoor de verf afbladdert, hetgeen regelmatig zal moeten worden hersteld. De Stichting heeft meebetaald aan het vervangen van gewone lampen door LED-verlichting in de wandverlichting door de huurder.

Op 3 mei 2009 werd er ingebroken. Er was weinig ontvreemd maar er was (grotendeels verzekerde) schade aangebracht aan de voordeur en de ruimte waar entreekaartjes worden verkocht. Er is een nieuwe en stevigere voordeur in het souterrain geplaatst.

Er is een ringleiding voor slechthorenden aangebracht en het invalidentoilet op de parterre is van een beter sluitbare toegangsdeur voorzien. Beide aanpassingen waren mogelijk dankzij een gift van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht.

Van de NPB (Nederlandse Protestanten Bond) is een subsidie ontvangen ten behoeve van duurzaam onderhoud aan Leeuwenbergh.

Vredenburg Leeuwenbergh

In 2009 vond een belangrijke reorganisatie plaats bij Muziekcentrum Vredenburg, onze huurder. Het leidde er tot substantiële kostenbesparingen. Als gevolg daarvan is het aantal voorstellingen gereduceerd, ook in Vredenburg Leeuwenbergh.

Het bestuur van de Stichting onderhoudt informele contacten met vertegenwoordigers van de gemeente, andere instellingen en culturele organisaties. We willen uitdrukkelijk de goede verstandhouding met de omgeving handhaven. In januari werd een Nieuwjaarsdiner gehouden waarbij het management van Vredenburg aanwezig was.

Het belang van Vrienden

Het aantal donateurs (Vrienden) van onze Stichting daalde enigszins, mogelijk omdat men denkt dat Leeuwenbergh minder steun nodig heeft nu er sprake is van vaste verhuur.

In 2010 zal meer aandacht worden besteed aan het feit dat Leeuwenbergh de donaties van haar Vrienden nog hard nodig heeft (zie ook hierna onder Financiën) o.a voor de renovatie van het orgel.

We danken onze donateurs, waarvan velen vanaf het begin van ons initiatief in 2004 gul en trouw hun jaarlijkse bijdragen overmaken.

Financiën

In de loop van 2007 werd begonnen met een renovatie van Leeuwenbergh. Medio 2007 kreeg de Stichting Vrienden van Leeuwenbergh de mogelijkheid om Leeuwenbergh voor een aantal jaren te verhuren aan Muziekcentrum Vredenburg. Vredenburg kon "meeliften" met en zelf ook nader inhoud geven aan de reeds begonnen renovatie. In verband met deze verhuur, die voor de Stichting Vrienden van Leeuwenbergh van groot belang was en is, waren een ingrijpender verbouwing en renovatie van Leeuwenbergh noodzakelijk. De Stichting verkreeg voor deze verbouwing/renovatie subsidie van verschillende overheidsinstanties (gemeente Utrecht en provincie Utrecht) en niet-overheidsinstanties (zoals VSB, KF Hein fonds en Rabobank). Niettemin heeft de Stichting ter financiering van deze verbouwing en renovatie ook voor een aanzienlijk bedrag moeten lenen, naast de reeds bestaande leningen die in 2004 de verwerving van Leeuwenbergh door de Stichting - vrijwel zonder eigen vermogen - mogelijk maakten. Het gevolg van één en ander is dat de Stichting ook op langere termijn een zware schuldenpositie heeft. Te verwachten is dat de instandhouding en onderhoud van Leeuwenbergh ook in de toekomst de nodige kosten met zich zullen meebrengen. De financiële steun van donateuren en subsidiënten in de toekomst is derhalve onverminderd even gewaardeerd als hoogst noodzakelijk.

In dit verband spreekt het bestuur zijn grote waardering uit voor diegenen die (in najaar 2009) hebben ingestemd met omzetting van hun lening in een schenking (verdeeld over vijf jaren) en diegenen die telkenjare hun rente over de door hen verstrekte lening schenken aan de Stichting.

Tegenover deze leningen en de financiële steun staan het behoud en instandhouding van het unieke gebouw Leeuwenbergh. De Stichting Vrienden van Leeuwenbergh is geregistreerd als een "algemeen nut beogende instelling" (ANBI). De leden van het bestuur ontvangen geen bezoldiging of onkostenvergoeding.

Bestuur en organisatie

Het bestuur van de Stichting Vrienden van Leeuwenbergh bestond in het grootste deel van 2009 uit de heer A.F. Estourgie, voorzitter, ds.A.J. Noordhoek, secretaris, mr.D.C.Meerburg, penningmeester en de heer J.L.Herremans, dr.ir.W.Klingenberg, drs.J. Scheffer, mevr.prof.dr.S.G.L. Schruijer en mevr.prof.dr.J.M. van Winter, bestuursleden.

Op 31 oktober 2009 namen we afscheid van mevrouw Schruijer, die zich om persoonlijke redenen uit het bestuur terugtrok. Besloten werd om de aldus ontstane vacature niet opnieuw te vervullen.

De Vriendenadministratie werd verzorgd door mevrouw A.Ornstein-Lambrechtsen.

De Raad van Advies bestond voor een deel van het jaar uit de heren dr. H.D. van Hoogstraten, drs. H.M. Blankenberg, mr. F.A. de Gelder en de heer J.M.A. Stelling.

Mr. F.A.de Gelder moest echter in april 2009 aftreden, omdat hij aantrad als wethouder van de Gemeente Utrecht.

Het bestuur van de Stichting Instandhouding Leeuwenbergh (SIL), dat een kapitaal beheert dat statutair moet worden gebruikt voor onderhoud van Leeuwenbergh, bestond uit jhr.dr. P.A.C. Beelaerts van Blokland voorzitter, mr. J.H.A. Tromp secretaris, drs. P.W. de Leeuw penningmeester, en mr. P.A. Blok.

LEEUWENBERGH **EEUWEN VAN LICHT**

Servaasbolwerk 1a, 3512 NK Utrecht / Postbus 535, 3500 AM Utrecht / Rabobank 10.48.35.265
info@leeuwenbergh.org / www.leeuwenbergh.org